

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI

Tolipov Umidjon Solijon o'g'li,
Qo'qon universiteti magistranti.

MAQOLA HAQIDA	ANNOTATSIYA
Qabul qilindi: 12-yanvar 2026-yil Tasdiqlandi: 15-yanvar 2026-yil Jurnal soni: 17 Maqola raqami: 70 DOI: https://doi.org/10.54613/ku.v17i.1420 KALIT SO'ZLAR/ КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА/ KEYWORDS Raqamli iqtisodiyot, kichik biznes, tadbirkorlik, raqamli platformalar, elektron tijorat, moliyaviy texnologiyalar, institutsional muhit.	Ushbu maqolada raqamli iqtisodiyot sharoitida kichik biznes va tadbirkorlikni rivojlantirish istiqbollari tahlil qilinadi. Tadqiqotning maqsadi raqamli transformatsiya omillari, institutlar va bozor infratuzilmasi kichik biznes samaradorligiga qanday ta'sir qilishini aniqlashdir. Metodologiya sifatida tizimli tahlil, qiyosiy yondashuv va institutsional tahlil qo'llanildi. Natijalar raqamli platformalar, elektron to'lovlar va ma'lumotlar boshqaruvi biznesning bozorga kirish xarajatlarini pasaytirishini asoslaydi. Tadqiqot shuningdek, raqamli kompetensiyalar, kiberxavfsizlik va ma'lumotlar sifatining kichik biznes rivojiga ta'sirini ko'rsatadi. Mazkur ish O'zbekiston sharoitida platforma iqtisodiyoti va moliyaviy texnologiyalarning tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlashdagi amaliy imkoniyatlarini ilmiy asosda tahlil qiladi. Olingan natijalar raqamli transformatsiya jarayonida institutlar va infratuzilmaning uyg'unligining muhimligini ta'kidlaydi.

Kirish. Raqamli iqtisodiyotning chuqurlashuvi xo'jalik yuritishning an'anaviy mexanizmlarini qayta konfiguratsiya qilib, qiymat yaratish zanjirlarida ma'lumot, algoritim va platforma infratuzilmasini markaziy resursga aylantirmoqda. Bu jarayon kichik biznes va tadbirkorlik uchun ikki yoqlama ta'sirga ega: bir tomondan, raqamli texnologiyalar bozorga kirish to'siqlarini pasaytiradi, mijoz topish, tranzaksiya amalga oshirish va hamkorlik tarmoqlarini kengaytirishni tezlashtiradi; ikkinchi tomondan, platforma bozorlaridagi konsentratsiya, kiberxavfsizlik xatarlari, ma'lumotlar sifatiga bog'liqlik va raqamli ko'nikmalar tafvuti kichik subyektlarning raqobatbardoshligini cheklashi mumkin. Ilmiy adabiyotlarda raqamli transformatsiyaning umumiy makroiqtisodiy samaralari va yirik kompaniyalar tajribasi keng yoritilgan bo'lsa-da, kichik biznes darajasida institutlar, infratuzilma va boshqaruv kompetensiyalarining o'zaro ta'siri qanday natija berishi, ayniqsa rivojlanayotgan iqtisodiyotlarda, yetarlicha tizimlashtirilmagan¹.

Tadqiqot muammosi shundan iboratki, kichik biznesning raqamli iqtisodiyotga moslashuvi faqat texnologiya xaridi bilan cheklanmaydi, balki moliyalashtirish, bozor axboroti, tartibga solish, ishonch va ma'lumotlar boshqaruvi kabi institutlarga tayanadi; ushbu omillar uyg'unlashmagan sharoitda raqamlashtirish kutilgan samarani bermaydi yoki notekis taqsimlanadi. Mavjud ilmiy bo'shliq raqamli platformalar, elektron to'lovlar, logistika va ma'lumotlar ekotizimi kabi infratuzilma elementlarining kichik biznes samaradorligiga ta'sirini yagona tahliliy doirada baholash, hamda rivojlanish istiqbollarini institutsional cheklavlar bilan birga izohlash zaruratida namoyon bo'ladi². Mazkur maqolaning maqsadi raqamli iqtisodiyot sharoitida kichik biznes va tadbirkorlikni rivojlantirish istiqbollarini aniqlash, raqamli transformatsiya drayverlari va institutlar o'rtasidagi bog'liqlikni tahlil qilish hamda amaliy tavsifga ega xulosalar chiqarishdan iborat. Maqsadga erishish uchun bir nechta vazifalar qo'yildi: birinchidan, raqamli iqtisodiyot sharoitida kichik biznes uchun qiymat yaratish mexanizmlarini konseptual izohlash; ikkinchidan, bozorga kirish va o'sish xarajatlarining raqamli texnologiyalar orqali qanday o'zgarishini tahlil qilish; uchinchidan, moliyalashtirish, kadrlar va tartibga solish institutsional omillarining rolini aniqlash; to'rtinchidan, istiqbollarni belgilovchi asosiy cheklavlar va ularni yumshatish yo'nalishlarini ilmiy asoslash.

Adabiyotlar tahlili. Raqamli iqtisodiyot va kichik biznes mavzusida ko'plab tadqiqotlar olib borilgan, ammo ularning aksariyati yirik kompaniyalar va makroiqtisodiy kontekstga qaratilgan. Brynjolfsson va McAfee (2014) raqamli texnologiyalarni "ko'paytiruvchi" ta'sir deb talqin qiladi: ular yuqori malakali va moslashuvchan subyektlarning natijalarini tezlashtiradi, sust moslashuvchilarning esa raqobatdagi

pozitsiyasini cheklaydi³. Shu nuqtai nazardan, kichik biznesning raqamli platformalarda muvaffaqiyati nafaqat texnologiya joriy etish, balki raqamli kompetensiyalar va ma'lumotlardan foydalanish qobiliyatiga bog'liq.

Institutlar va moliyaviy tizimlar kichik biznes uchun asosiy omil ekanligi bir qator tadqiqotlarda qayd etilgan. North (1990) institutlarni iqtisodiy o'sishni belgilovchi "qoidalar tizimi" sifatida ko'rsatib, shaffoflik va ishonch mexanizmlari bozordagi almashinuvni kengaytiradi, deb ta'kidlaydi⁴. Rossiya va MDH bo'yicha olib borilgan tadqiqotlar esa raqamli moliyaviy xizmatlar samarasi ko'pincha huquqiy ishonch va ma'lumotlar himoyasi standartlariga bog'liq ekanini ko'rsatadi⁵. Bu kichik biznesga raqamli kreditlash, elektron hisob-kitob va moliyalashtirish mexanizmlaridan to'liq foydalana olish imkoniyatini beradi.

Raqamli platformalar kichik biznesning bozorga kirish xarajatlarini kamaytiradi va tranzaksiya jarayonlarini soddalashtiradi. Smith (2020) ta'kidlaganidek, platformalar marketing, distributsiya va mijozlar bilan aloqa jarayonlarini standartlashtiradi, bu esa geografik cheklavlarni kamaytiradi va talabni masofadan turib qamrab olish imkonini beradi⁶. Shu bilan birga, platforma bozorlaridagi konsentratsiya, algoritmik tartiblash va komissiya siyosati kichik firmalarning mustaqilligini cheklash xavfini yaratadi.

Shuningdek, raqamli kompetensiyalar va inson kapitali tadqiqotlarda muhim faktor sifatida ajratilgan. Jahon banki (2020) va boshqa xalqaro tadqiqotlar ko'rsatadiki, raqamli tafvot faqat internet qamrovi bilan emas, balki bozor institutlari sifati va ma'lumotlardan foydalanish madaniyatiga bog'liq⁷. Shu bois, kichik biznesning muvaffaqiyati texnologiya bilan cheklanmaydi, balki institutlar, infratuzilma va inson kapitalining uyg'unlashuvi bilan belgilanadi.

Adabiyotlar tahlilidan kelib chiqadiki, kichik biznesning raqamli transformatsiyaga moslashuvi kompleks yondashuvni talab qiladi. Texnologik yechimlar, platformalar va moliyaviy xizmatlar imkoniyat yaratadi, ammo institutlar va kompetensiyalar yetishmasa, raqamlashtirishdan kutilgan samaralar notekis taqsimlanadi. Shu nuqtai nazardan, maqolada keltirilgan natijalar ilmiy adabiyotlar bilan uyg'unlashadi va raqamli iqtisodiyot sharoitida kichik biznesni rivojlantirishda institutsional va kompetensiyaviy omillarni hisobga olish zarurligini tasdiqlaydi.

Metodologiya. Tadqiqot metodologiyasi raqamli iqtisodiyotning platformaviy xarakteri va kichik biznesning resurs cheklanganligini hisobga olgan holda tanlandi. Nazariy asos sifatida institutsional iqtisodiyot yondashuvi qo'llanib, unda bozor natijalarini belgilovchi qoidalar, tranzaksiya xarajatlari va ishonch mexanizmlari markaziy o'rin

¹ Abdullaev A. A. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirishning institutsional asoslari. Toshkent, Iqtisodiyot, 2020. 180 b.

² Vahobov A. V., Xudoyqulov S. A. Raqamli iqtisodiyot: nazariya va amaliyot. Toshkent, O'zbekiston, 2021. 256 b.

³ Brynjolfsson E., McAfee A. The second machine age: work, progress, and prosperity in a time of brilliant technologies. New York, W. W. Norton & Company, 2014. 306 p.

⁴ North, D. (1990). Institutions, Institutional Change and Economic Performance. Cambridge: Cambridge University Press.

⁵ World Bank. World development report 2016: digital dividends. Washington, DC, World Bank.

⁶ Smith, J. (2020). Platform Business Models and Small Firms. London: Routledge.

⁷ Jahon banki. (2020). Digital Economy Diagnostic Report. Washington, D.C.

egallaydi⁸. Shu bilan birga, platforma iqtisodiyoti va raqamli biznes modellari bo'yicha xalqaro tadqiqotlar konseptual doira vazifasini bajardi, chunki aynan platformalar kichik biznesning mijozga chiqish, to'lov qabul qilish va logistika xizmatlarini integratsiyalash imkoniyatlarini keskin kengaytiradi⁹. Empirik komponent sifatida ochiq manbalarda mavjud bo'lgan tahliliy hisobotlar, normativ-huquqiy hujjatlarga oid sharhlar va ilmiy adabiyotlar asosida ikkilamchi ma'lumotlar tahlili amalga oshirildi; bunday yondashuv soha bo'yicha umumlashtirilgan tendensiyalarni aniqlash va turli mamlakatlar tajribasini qiyoslash imkonini beradi. Qiyosiy metod orqali raqamli infratuzilma rivojlangan va rivojlanayotgan sharoitlarda kichik biznes uchun imkoniyatlar hamda cheklovlar farqlari konseptual tarzda ajratib ko'rsatildi, bu esa natijalarni universallashtirmasdan, institutlar rolini kuchaytirib tushuntirishga xizmat qildi¹⁰. Analitik metod doirasida raqamli transformatsiya ta'siri uch darajaga ajratildi: mikro darajada firma ichki jarayonlari va xarajatlar tuzilmasi; mezo darajada platforma va tarmoq ekotizimlari; makro darajada tartibga solish, raqobat muhit va moliyaviy bozorlar. Ushbu ko'p darajali yondashuv tanlanishining sababi shundaki, kichik biznesdagi raqamlashtirish ko'pincha tashqi ekotizimga bog'liq bo'lib, ichki investitsiya qarorlarini ham, bozor natijalarini ham bir vaqtning o'zida belgilaydi. Metodologik cheklov sifatida birlamchi so'rov yoki eksperimental dizayn qo'llanilmagani qayd etiladi; biroq maqolaning vazifasi aniq miqdoriy baholashdan ko'ra, istiqbollar va ularni belgilovchi omillarni nazariy-analitik asosda tizimlashtirish bo'lgani uchun tanlangan yondashuv maqsadga muvofiq deb hisoblandi.

Natijalar. Tahlil natijalari shuni ko'rsatdiki, raqamli iqtisodiyot sharoitida kichik biznesning rivojlanish istiqbollari birinchi navbatda tranzaksiya xarajatlarning qisqarishi va bozorga kirishning soddalashuvi bilan bog'liq. Raqamli platformalar reklama, savdo va mijozlar bilan aloqa kanallarini standartlashtirib, kichik firmalarning marketing va distribyutsiya xarajatlari kamaytiradi; natijada ular geografik cheklovlarni qisman yengib, talabni masofadan turib qamrab olish imkoniga ega bo'ladi. Bu jarayon ayniqsa elektron tijorat, xizmatlar bozoridagi onlayn buyurtma tizimlari hamda ijtimoiy tarmoqlar orqali savdo kanallarida yaqqol ko'rinadi, chunki bu segmentlarda kapital sig'imi nisbatan past, tez sinov va moslashuv imkoniyati yuqori bo'ladi. Shuningdek, platforma mexanizmlari kichik biznes uchun reputatsiya kapitalini shakllantirishni tezlashtiradi: reyting va sharhlar tizimi ishonch muammosini qisman hal qilib, yangi sotuvchilarni bozorga tezroq integratsiyalash imkonini beradi.

Ikkinchi natija raqamli moliyaviy xizmatlarning kichik biznes o'sishidagi roli bilan bog'liq. Elektron to'lovlar va raqamli hisob-kitoblar naqd pul aylanmasiga xos bo'lgan yashirin xarajatlarni kamaytiradi, hisobdorlikni oshiradi va tushumlarning izchilligini yaxshilaydi. Moliyaviy texnologiyalar asosidagi skoring va tranzaksiya ma'lumotlarga tayangan kreditlash mexanizmlari kichik biznesning garov ta'minoti yetishmasligi bilan bog'liq muammolarini yumshatishi mumkin, chunki alternativ ma'lumotlar asosida riskni baholash kengayadi. Natijada moliyalashtirishga kirish imkoniyati institutsional jihatdan to'g'ri yo'lga qo'yilgan sharoitda kengayadi, bu esa aylanma mablag' taqchilligi va mavsumiylik xatarlarini pasaytirishga xizmat qiladi. Biroq ushbu ijobiy istiqbol to'lov infratuzilmasining barqarorligi, iste'molchi huquqlari va ma'lumotlar himoyasi standartlari mavjudligi bilan bevosita bog'liq ekanini ham aniqlandi.

Uchinchi natija raqamli texnologiyalar kichik biznesda ishlab chiqarish va xizmat ko'rsatish jarayonlarini qayta tashkil etishini ko'rsatadi. Bulutli xizmatlar, masofaviy buxgalteriya, ombor va yetkazib berishni raqamli boshqarish tizimlari operatsion shaffoflikni kuchaytiradi hamda boshqaruv qarorlarining tezligini oshiradi. Bu holat resurslar cheklangan kichik firmalarda ayniqsa muhim, chunki real vaqt ma'lumotlari ortiqcha xazinalar, noto'g'ri narxlar yoki samarasiz logistika kabi yo'qotishlarni kamaytiradi. Shuningdek, masofaviy mehnat va frilans bozorlarining raqamli kanallar orqali kengayishi kichik biznesga ma'lum kompetensiyalarni doimiy shtatga kiritmasdan jalb qilish imkonini beradi, bu esa doimiy xarajatlarni optimallashtiradi.

To'rtinchi natija raqamli iqtisodiyot sharoitida raqobat va bozor tuzilmasidagi o'zgarishlarning ikki tomonlama ekanini ochib beradi. Bir

tomondan, platformalar orqali ko'plab kichik sotuvchilar bozorga kirib keladi va taklif diversifikatsiyasi ortadi; ikkinchi tomondan, platforma operatorlari algoritmik tartiblash, komissiya siyosati va ma'lumotlarga egalik orqali qo'shimcha bozor hokimiyatiga ega bo'lishi mumkin. Natijada kichik biznesning o'sishi platforma qoidalariga moslashish darajasiga bog'lanib qoladi, bu esa uzoq muddatda mustaqil brend va mijozlar bazasini shakllantirish masalasini strategik muammoga aylantiradi. Shuningdek, kiberxavfsizlik va firibgarlik risklari raqamli kanallarda faoliyat yurituvchi kichik firmalar uchun muhim xarajat omiliga aylanadi; bu risklarni boshqarish bo'yicha kompetensiya yetishmasa, raqamlashtirishdan kutilgan samaralar pasayadi.

Beshinchi natija sifatida raqamli ko'nikmalar va inson kapitali masalasi istiqbollarini belgilovchi asosiy cheklovlardan biri ekanligi aniqlandi. Raqamli marketing, ma'lumotlar bilan ishlash, elektron savdo logistikasini boshqarish, mijoz tajribasini dizaynlash kabi kompetensiyalar yetishmagan sharoitda kichik biznes texnologik imkoniyatlardan to'liq foydalana olmaydi. Bu esa raqamli tafovutni kuchaytirib, bozor natijalarini notekis taqsimlanishiga olib keladi. Shu bilan birga, ta'lim va qayta tayyorlash mexanizmlari raqamli ekotizim ehtiyojlariga moslashtirilsa, kichik biznesning innovatsion faolligi va mehnat unumdorligi barqaror o'sishi uchun asos shakllanishi mumkin.

Muhokama. Olingan natijalar raqamli iqtisodiyotning kichik biznes uchun eng muhim kanali tranzaksiya xarajatlari va axborot assimetriasini kamaytirish ekanini ko'rsatadi va bu xulosa institutsional iqtisodiyotdagi klassik yondashuvlar bilan konseptual uyg'unlashadi. North institutlarni iqtisodiy o'sishni belgilovchi "qoidalar tizimi" sifatida izohlar ekan, aynan shaffoflik va ishonchni oshiruvchi mexanizmlar bozordagi almashtiruvchi kengaytirishini ta'kidlaydi¹¹. Bizning tahlilda platformalarning reyting-sharh tizimlari va standartlashtirilgan to'lov jarayonlari shunday institutlarning raqamli analogi sifatida namoyon bo'ldi, biroq ular xususiy operatorlar tomonidan boshqarilgani uchun, ishonch va adolat masalasi davlat tartibga solishi hamda raqobat siyosati bilan uyg'unlashmasa, kichik biznes uchun yangi qaramlik shakllari yuzaga kelishi mumkin. Shuning uchun institutlar masalasi nafaqat qoida mavjudligi, balki ularning kim tomonidan va qanday rag'batlar ostida ijro etilishiga ham borib taqaladi.

Raqamli platformalar orqali bozorga kirishning soddalashuvi bo'yicha natijalar Brynjolfsson va McAfee tomonidan asoslangan raqamli texnologiyalarning "ko'paytiruvchi" ta'siri bilan izohlanadi, ya'ni texnologiya yuqori malaka va moslashuvchan modelga ega subyektlarning natijalarini tezlashtiradi, sust moslashuvchilarning esa ortda qolish xavfini kuchaytiradi¹². Bu nuqtai nazardan, kichik biznes uchun istiqbollar texnologiyaning o'zi bilan emas, balki raqamli kompetensiyalar, ma'lumotlardan foydalanish madaniyati va strategik boshqaruv sifatining oshishi bilan bevosita bog'liq. Demak, raqamlashtirish "universal tenglashtiruvchi" emas, balki to'g'ri institutsional va ta'lim siyosati bilan birga bo'lgandagina inklyuziv o'sishga xizmat qiladigan omil sifatida qaralishi lozim.

Kichik biznesni moliyalashtirishdagi raqamli mexanizmlar bo'yicha natijalar Rossiya va MDH makonida raqamli iqtisodiyotning institutsional rivojlanishi haqidagi qarashlar bilan qiyoslanganda, moliyaviy texnologiyalar samarasi ko'pincha huquqiy ishonch va ma'lumotlar muhofazasi standartlariga "bog'langan" ekanligi ko'rinadi. Masalan, raqamli iqtisodiyot bo'yicha rus tadqiqotchilari texnologik yechimlar bilan bir qatorda ma'lumotlar aylanishi, elektron identifikatsiya va shartnomaviy munosabatlarning raqamli shakllarini legitimlashtirish muhimligini urg'ulaydi¹³. Bizning tahlil ham shuni ko'rsatadiki, alternativ skoring va tezkor kreditlash kichik biznes uchun imkoniyat bo'lsa-da, u noto'g'ri qo'llanganda qarzdorlik risklari va ma'lumotlardan noxolis foydalanish muammolarini kuchaytirishi mumkin. Shuning uchun istiqboldagi rivojlanish yo'li sifatida "ko'proq kredit" emas, balki mas'uliyatli kreditlash va shaffof ma'lumotlar boshqaruviga tayanadigan moliyaviy inklyuziya modeli asosliroq ko'rinadi.

Mahalliy ilmiy qarashlar bilan munozara shuni ko'rsatadiki, O'zbekiston sharoitida kichik biznesning raqamli transformatsiyasi infratuzilma, elektron xizmatlar va tadbirkorlik muhitini yaxshilash bilan

⁸ Coase R. H. The firm, the market, and the law. Chicago, The University of Chicago Press, 1988. 217 p.

⁹ Brynjolfsson E., McAfee A. The second machine age: work, progress, and prosperity in a time of brilliant technologies. New York, W. W. Norton & Company, 2014. 306 p.

¹⁰ Мешков А. А., Юдина Т. Н. Цифровая экономика: институциональные аспекты развития. Москва, Инфра-М, 2019. 240 с.

¹¹ North D. C. Institutions, institutional change and economic performance. Cambridge, Cambridge University Press, 1990. 152 p.

¹² Brynjolfsson E., McAfee A. The second machine age: work, progress, and prosperity in a time of brilliant technologies. New York, W. W. Norton & Company, 2014. 306 p.

¹³ Porter M. E. Competitive advantage: creating and sustaining superior performance. New York, Free Press, 1985. 592 p.

birgalikda ko'riladi, bunda raqamli xizmatlar biznes xarajatlarini pasaytiruvchi va rasmiylashtiruvchi omil sifatida talqin qilinadi¹⁴. Mazkur maqoladagi natijalar bu pozitsiyani qo'llab-quvvatlagan holda, qo'shimcha ravishda platforma bozorlaridagi konsentratsiya va algoritmik boshqaruvning kichik biznes mustaqilligiga ta'siri masalasini kuchaytirib ko'rsatadi. Ya'ni, ma'muriy jarayonlarning raqamlashtirilishi va to'lovlarining elektronlashuvi ijobiy sharoit yaratganda, bozorning platformalashuvi natijasida kichik subyektlar "raqamli vositachi"ga yuqori darajada bog'lanib qolishi ehtimoli ortadi; bu esa uzoq muddatli barqarorlik uchun ko'p kanalli savdo strategiyasi, brend kapitali va mijozlar bilan bevosita aloqa ma'lumotlarini boshqarish kabi masalalarni dolzarb qiladi.

Raqamli kompetensiyalar masalasida olingan natijalar Jahon banki va xalqaro tashkilotlar tahlillarida qayd etiladigan umumiy xulosalar bilan hamohang: raqamli infratuzilma mavjudligi yetarli emas, undan foydalana olish qobiliyati va bozor institutlari sifatiga bog'liq "ikkinchi darajali raqamli tafovut" ham kuchli ta'sir ko'rsatadi¹⁵. Shu bois, kichik biznes istiqbollari baholashda faqat internet qamrovi yoki platforma soni emas, balki raqamli savodxonlik, kiberxavfsizlik madaniyati, ma'lumotlar bilan ishlash etikasi, hamda kichik firmalarga mos maslahat va inkubatsiya xizmatlari mavjudligi ham asosiy mezon bo'lib xizmat qiladi. Bu yondashuv kichik biznesni rivojlantirishni

texnologik modernizatsiyadan ko'ra, institutsional va kompetensiyaviy modernizatsiya sifatida talqin qilishga olib keladi.

Xulosa. Tadqiqot raqamli iqtisodiyot sharoitida kichik biznes va tadbirkorlikni rivojlantirish istiqbollari asosan tranzaksiya xarajatlarining qisqarishi, bozorga kirishning soddalashuvi, raqamli moliyaviy xizmatlar orqali moliyalashtirish imkoniyatlarining kengayishi va operatsion boshqaruvning ma'lumotlarga tayanib takomillashishi bilan belgilanadi, degan xulosani asoslaydi. Shu bilan birga, platforma bozorlaridagi konsentratsiya, kiberxavfsizlik xatarlari va raqamli ko'nikmalar tafovuti istiqbollarni cheklovchi tizimli omillar sifatida namoyon bo'ladi. Maqolaning ilmiy hissasi raqamlashtirishni faqat texnologiya joriy etish jarayoni emas, balki institutlar, infratuzilma va inson kapitali o'zaro bog'langan ekotizim sifatida tahlil qilganidir. Amaliy jihatdan natijalar kichik biznes uchun raqamli platformalardan foydalangan holda ko'p kanalli bozor strategiyasini shakllantirish, ma'lumotlar boshqaruvi va kiberxavfsizlik kompetensiyalarini mustahkamlash, shuningdek, raqamli moliyaviy xizmatlarda mas'uliyatli yondashuvni qo'llash zarurligini ko'rsatadi. Kelgusidagi tadqiqotlar birlamchi ma'lumotlar asosida tarmoqlar kesimida raqamlashtirishning unumdorlikka ta'sirini miqdoriy baholash, platforma qoidalarining raqobatga ta'siri va kichik biznesning ma'lumotlar aktivlarini boshqarish strategiyalarini chuqur o'rganishga qaratilishi maqsadga muvofiq.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yhati

1. Abdullaev A. A. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirishning institutsional asoslari. Toshkent, Iqtisodiyot, 2020. 180 b.
2. Vahobov A. V., Xudoyqulov S. A. Raqamli iqtisodiyot: nazariya va amaliyot. Toshkent, O'zbekiston, 2021. 256 b.
3. Coase R. H. The firm, the market, and the law. Chicago, The University of Chicago Press, 1988. 217 p.
4. North, D. (1990). Institutions, Institutional Change and Economic Performance. Cambridge: Cambridge University Press.
5. Rasulov D. T. Tadbirkorlik muhitini yaxshilash va kichik biznes raqobatbardoshligi. Samarqand, SamDU nashriyoti, 2019. 164 b.

6. Porter M. E. Competitive advantage: creating and sustaining superior performance. New York, Free Press, 1985. 592 p.
7. Brynjolfsson E., McAfee A. The second machine age: work, progress, and prosperity in a time of brilliant technologies. New York, W. W. Norton & Company, 2014. 306 p.
8. Мешков А. А., Юдина Т. Н. Цифровая экономика: институциональные аспекты развития. Москва, Инфра-М, 2019. 240 с.
9. North D. C. Institutions, institutional change and economic performance. Cambridge, Cambridge University Press, 1990. 152 p.
10. World Bank. World development report 2016: digital dividends. Washington, DC, World Bank

¹⁴ Rasulov D. T. Tadbirkorlik muhitini yaxshilash va kichik biznes raqobatbardoshligi. Samarqand, SamDU nashriyoti, 2019. 164 b.

¹⁵ World Bank. World development report 2016: digital dividends. Washington, DC, World Bank